

Powiat Gniezno
tu powstała Polska

> Powiat Gniezno
– tu powstała Polska

**Powiat
Gniezno**
tu powstała Polska

POZNAŃ

OSTRÓW
LEDNICKI

Gniezno

TRZEMESZNO

GIECZ

GRZYBOWO

BISKUPIN

MOGILNO

STRZELNO

KRUSZWICA

INOWROCŁAW

- Europa
- Polska
- Wielkopolska
- powiat Gniezno

Tu powstała Polska

Mówiąc o początkach naszego państwa, w zasadzie trzeba by zacząć od kilku uwag ogólnych. Poznawanie początków Polski (czy raczej państwa Piastów) nie jest łatwe. To poznanie dokonuje się dzięki dwóm zasadniczym dziedzinom nauki – historii i archeologii. Obie dziedziny posługują się samodzielną metodyką badań i wyciągane przez nie wnioski zasadniczo opierają się na odmiennych źródłach. Oczywiście bez współpracy obu dziedzin, bez wymiany doświadczeń, bez dyskusji trudno budować obraz początków naszego państwa. Współcześnie obie dziedziny korzystają z osiągnięć szeregu innych dyscyplin, współpracując z wieloma dziedzinami nauk (m.in. przyrodniczymi, fizykochemicznymi, medycznymi). Ta współpraca dotyczy zarówno etapu projektowania badań, jak i realizacji projektów oraz konstruowania wniosków.

Drugą ważną sprawą, jaką należy poruszyć przy okazji tworzenia się zrębów państwowości, jest specyfika średniowiecza i trudności przy jego odtwarzaniu. To właśnie w okresie średniowiecza na obszarze Europy zachodziły procesy państwowotwórcze, a ich rezultaty są widoczne do dziś. Początki państwa to moment,

Hełm z nosalem wydobyty z Jeziora Lednickiego. Wykuty z jednej sztuki żelaza, z zaczepianą do haczyka na nosalu potną czepca kółczego, zapewniał posiadaczowi doskonałą ochronę całej głowy. Zbiory MPP na Lednicy.

gdy następują zasadnicze przemiany: administracyjne, kulturowe, gospodarcze, ideologiczne (religijne), a tym samym społeczne i osadnicze. Są to bardzo skomplikowane procesy trwające nierzadko kilka pokoleń, a tempo tych przemian jest zawsze zmienne i zróżnicowane. W naszym przypadku najsilniej i najowocniej dają się one zaobserwować (z konsekwencją właśnie dla powstania organizmu państwowego) w Wielkopolsce, a ściślej na Ziemi Gnieźnieńskiej.

Trzeba także zaznaczyć że ta „Polska Piastów” składała się z kilku różnych dzielnic (obszarów) o zróżnicowanym poziomie gospodarczym, o różnym podłożu kulturowym i z rozmaicie kształtującą się przeszłością. A więc w konsekwencji nie można też mówić o jednorodnym i zunifikowanym państwie. Dokładne rozpoznanie funkcjonowania tej

najstarszej administracji całego organizmu jest wciąż na etapie badań i uszczegóławiania. Nauka wciąż dostarcza nowych informacji pozwalających na wypełnienie tej swoistej mozaiki historycznej.

W owym czasie (władanie Mieszka I, Bolesława Chrobrego, a przecież i później!) trudno mówić o stołeczności jednego miejsca. Trudno mówić o jednym miejscu stolicy (w ujęciu współczesnym). Na określenie miejsc stołecznych, ważnych, tych odgrywających najbardziej istotną rolę w ówczesnym krajobrazie polityczno-kulturowym, posługujemy się określeniem *sedes regni principales*. Ówczesny władca prowadził swoje rządy w oparciu o kilka ważnych punktów – grodów, stojących na czele okręgów grodowych. Należy podkreślić, że grody nie stanowiły jakiegoś samodzielnego pojedynczego punktu w ówczesnym krajobrazie osadniczym. Były z całą pewnością punktem

Srebrna tarczka
z ornamentem.
2. poł. X w.
Zbiory MPP
na Lednicy.

centralnym dla jakiegoś obszaru (z czasem okręgu administracyjnego), w ramach którego znajdował się ów gród, a w jego pobliżu rozlokowane były wsie, osady produkcyjne czy strefy eksploatacji gospodarczej (m.in. pola uprawne, lasy, zbiorniki wodne, wychodnie kopalin). W tak zorganizowanej przestrzeni toczyło się ówczesne życie danej społeczności. Te istotne miejsca – owe grody „stołeczne” wyróżniały się poprzez szereg charakterystycznych cech. Najbardziej istotną były urzędnia obronne – wały, bramy, często mosty – z racji wyspowego położenia grodów. Otoczenie wałami spełniało ważny warunek ideologiczny – wyróżniało dane miejsce, podkreślając jego rangę, siłę twórcy grodu, ale też stanowiło swoiste centrum świata lokalnej społeczności. Kolejną ważną cechą była lokalizacja siedziby władcy w obrębie grodu. Były to najbardziej okazałe budowle wewnątrz grodu, swą konstrukcją, wielkością i wyposażeniem przewyższające standardowe budowle wnętrza

Misa z blachy brązowej XI-XII w.
Zbiory MPP na Lednicy.

grodu. Zazwyczaj kamienne stanowiły o prestiżu i sile władcy. A wreszcie budowle sakralne – obiekty związane z nową religią jaka pojawiła się wraz z procesem tworzenia państwa. W sposobie sprawowania władzy obserwujemy konieczność przemieszczania się władcy. To przemieszczanie było konsekwencją co najmniej dwóch czynników: jeden – polityczno-prestiżowy, drugi – ekonomiczny. Władca musiał przebywać w różnych miejscach. Jednocześnie, gdyby dłużej (na stałe?) pozostawał w jednym miejscu, to okolica ekonomicznie nie zdołałaby utrzymać wszystkich, którzy z dworem – władca i związane z nim otoczenie – przybywali do danej siedziby.

Argumenty przemawiające za znaczącą rolą Gniezna są co najmniej trojako pochodzenia. Dwa są

czysto naukowe i wynikają z badań, interpretacji źródeł oraz dyskusji historyków i archeologów. Trzeci to tradycja – a więc argument pozanaukowy, którego jednak absolutnie nie można pominąć!

Bez wątpienia gród ulokowany na Wzgórzu Lecha był jednym z najważniejszych miejsc w państwie Piastów. Założono go tam, gdzie prędy znajdowało się słowiańskie miejsce kultu. Miejsce na powstanie grodu wybrano znakomicie – wzgórze było niemal ze wszystkich stron otoczone wodami – jeziorami, rozlewiskami i rzekami. Zespół grodowy stopniowo się rozrastał i w momencie swojego największego rozkwitu obejmował obszar około 6 ha. Zespół ten, którego początki sięgają lat trzydziestych i czterdziestych X wieku, składał się z kilku członów obwiedzionych wałami – drewniano-ziemnymi konstrukcjami, które otaczając poszczególne cztery części zespołu, wznosiły się na wysokość około 10 m. Właśnie na lata czterdzieste X wieku, na okres budowy grodu, przypada moment narodzin państwa – konsolidacja władzy, rozbudowa licznych grodów, scalanie administracji. Najważniejszą pozycję w gnieźnieńskim zespole grodowym zajmował człon książęcy, a bezpośrednio do niego przyłączył człon katedralny. Na terenie dwóch dalszych części rozlokowani byli rzemieślnicy, kupcy, wojowie. Gród stanowił ważne centrum osadnicze i dookoła niego powstawały liczne osady – zaczątki późniejszych wsi m.in.: Kawiary, Piekary, Winiary, Konikowo, Kokoszki, Grzybowo.

Badania wciąż trwają, dlatego też ani dyskusji, ani procesu rekonstrukcji pełniejszego obrazu państwa Piastów nie można absolutnie uznać za jednoznaczne i zakończone.

Topory ze zbiorów MPP na Lednicy.

Drewniane wyposażenie wczesnośredniowiecznego gospodarstwa domowego. Zbiory MPP na Lednicy.

Tradycja dynastyczna

Pierwszą legendarną dynastią, jaka panowała na naszych ziemiach, była dynastia Piastów, łącząca się z Gnieznem – gniazdem rodowym dynastii. Od czasów przekazu znanego dzięki Anonimowi zwanemu Gallem wiemy, iż:

Był mianowicie w mieście Gnieźnie, które po słowiańsku znaczy tyle co gniazdo, książkę imieniem Popiel, oraz niejaki Piast.

Tak zaczyna się legendarna historia dynastii Piastów. I ta pozanaukowa, lecz mająca co najmniej 900 lat tradycja wiąże początki dynastii właśnie z Gnieznem.

Dagome iudex

Dagome iudex to dokument, którym pierwszy władca oddaje państwo pod opiekę Rzymowi. Mieszko I wraz z żoną Odą i synami Lambertem i Mieszkiem oddaje swoją domenę pod opiekę papieża Jana XV.

Item in alio tomo sub Iohanne XV papa Dagome iudex et Ote senatrix et filii eorum: Misicam et Lambertus – nescio cuius gentis homines, puto autem Sardos fuisse, quoniam ipsi a III iudicibus reguntur – leguntur beato Petro contulisse unam civitatem in integro, que vocatur Schinesghe, cum omnibus suis pertinentiis infra hos affines, sicuti incipit a primo latere longum mare, fine Bruzze usque in locum, qui dicitur Russe et fines Russe extendente usque in Craccoa et ab ipsa Craccoa usque ad flumen Oddere recte in locum, qui dicitur Alemure, et ab ipsa Alemura usque in terram Milze

6

↑
Ofiarowanie korony Piastowi – XIX-wieczna wizja początków królewskiej dynastii. Obraz ze zbiorów MPPP w Gnieźnie.

↘
Makieta wczesnośredniowiecznego grodu gnieźnieńskiego. MPPP w Gnieźnie.

*recte intra Oddere et exinde ducente iuxta flumen
Oddera usque in predictam civitatem Schinesghe
(Dagome iudex).*

Civitas Schinesghe

Civitas Schinesghe to pierwsza oficjalnie spisana nazwa państwa Piastów, pochodząca z roku 991/992. Odczytywana jest jako Ziemia (państwo) Gnieźnieńskie.

Głowica miecza z kości
stoniowej znaleziona
w grodzie gnieź-
nieńskim. X/XI w.
Zbiory MPPP
w Gnieźnie.

Jelec z poroża. 1. poł. XI w. Zbiory MPPP w Gnieźnie.

8

Gród w Grzybowie – jeden z największych i tajemniczych grodów Piastów. Dziś wejście do grodu broni współczesna, stylizowana brama – pawilon muzealny. Wewnątrz przechowywane są zabytki do badań grodu, tu też znajduje się wystawa.

Ostrów Lednicki – „wyspa święta” – gród z zachowanymi ruinami kompleksu patacowo-sakralnego.

Fundamenty palatium w grodzie Gieczu. Mieszko nie zdążył wybudować czy Chrobry zaniechał budowy?

Wioska edukacyjna w Gieczu. Rekonstrukcja budownictwa drewnianego z czasów Piastów.

Grody

Okres wczesnego średniowiecza to czas, gdy na terenie Europy dochodziło do znaczących przemian, które skutkowały powstawaniem państw. Nie inaczej było na naszych ziemiach. Legendarni przodkowie księcia Mieszka (Siemowit, Leszek, Siemomyst) dziś są wyrazistymi protoplastami rodu Piastów. Jednocześnie stali się oni rzeczywistymi przywódcami inaugurującymi procesy, w efekcie których Mieszko stał się naszym pierwszym historycznym władcą.

We współczesnym krajobrazie bardzo wyraziście rysują się piastowskie grody. Obiekty, które w tamtych czasach były wyrazem siły i możliwości władcy. Lokalizowano je w miejscach z natury już obronnych – na wyniesieniach albo wśród trudno dostępnych wód, mokradet. Wokół Gniezna znajduje się szereg grodzisk – pozostałości po grodach. Sam gród gnieźnieński nie jest obecnie dostępny. Przykrywają go młodsze warstwy związane z funkcjonowaniem miasta. Jednak takie grody jak np. Ostrów Lednicki, Moraczewo, Grzybowo czy Giecz wciąż imponują swoją wielkością – niemal dookólne wały jeszcze dziś osiągną wysokość 8-9 m.

Grody stanowiły zawsze centrum osadnicze dla najbliższej okolicy. To wokół nich zakładano wsie, osady produkcyjne. To w grodach odbywały się najważniejsze wydarzenia związane z Piastami, związane z początkami naszego państwa. To w nich najczęściej przebywali nasi pierwsi władcy. A w końcu to na ich terenie powstawały najważniejsze, najbardziej prestiżowe ówczesne budowle – palatia i kościoły.

10

*Per merita S. Adalberti Christe nos exaudi:
atque ejus precibus nobis succurre miseris.*

Grób św. Wojciecha

Wojciech pochodził z czeskiego rodu Sławnikowiców. Urodził się około 956 roku w Libicach leżących u ujścia Cidliny do Ławy. Ochrzczony przez bpa Adalberta otrzymał na pamiątkę drugie imię – właśnie Adalbert. I pod takim imieniem znany jest w Europie Zachodniej. Po zakończonej edukacji w Magdeburgu w 983 roku został drugim biskupem Pragi. Jednak jego radykalne poglądy nie przysparzały mu sympatii i wkrótce opuszcza Pragę, udając się do Rzymu. Tu składa śluby zakonne, przez jakiś czas przebywa w klasztorze na Monte Cassino i znów wraca do Pragi. Podczas tego pobytu zakłada pierwszy w Czechach klasztor benedyktyński w Brzwnowie (993). Po dwóch latach pobytu ponownie udaje się do Rzymu, aby powrócić do Pragi i objąć biskupstwo w 996 roku. W tym też roku spotyka się z cesarzem Ottonem III. Brak zrozumienia i poparcia w Pradze powodują, iż w 997 roku udaje się do Gniezna i w porozumieniu z Bolesławem Chrobrym podejmuje misję, wyruszając do Prus. Misja trwała około dwunastu dni i zakończyła się 23 kwietnia śmiercią Wojciecha.

← *Konfesja św. Wojciecha. XVII-wieczna trumna, dzieło Piotra van der Rennena, jest największym srebrnym odlewem z tego okresu. Przykrywający ją baldachim wzorowany jest na konfesji Berniniego z Bazyliki św. Piotra w Rzymie.*

Sceny żywota św. Wojciecha z Drzwi Gnieźnieńskich. Ostatnia scena ukazuje złożenie ciała świętego do grobu w gnieźnieńskiej świątyni. →

Agatowa czara
kielicha św. Wojciecha
mogła trafić do Gniezna
jako dar cesarza
Ottona III. Zbiory Muzeum
Archidiecezjalnego w Gnieźnie.

Kopia włóczni św.
Maurycego, którą
Bolesław Chrobry
otrzymał z rąk Ottona III
podczas Zjazdu
Gnieźnieńskiego.
Zbiory MPPP
w Gnieźnie.

Pierścień arcybiskupi znaleziony
w grobie w katedrze
gnieźnieńskiej. XI/XII w.
Zbiory Muzeum
Archidiecezjalnego
w Gnieźnie.

Zjazd Gnieźnieński

W roku 1000 odbywa się wyprawa najważniejszego władcy ówczesnej Europy do Gniezna. Różnie interpretowana i oceniana podróż Ottona III – Cesarza Rzymskiego Narodu Niemieckiego (de facto – władcy ówczesnego świata chrześcijańskiego) do Gniezna – do grobu św. Wojciecha. Tu też odbywa się synod biskupi. Wówczas to cesarz uzyskuje relikwię. Mimo dyskusji, wśród nam współczesnych, przybycie do Gniezna i spotkanie cesarza z Bolesławem Chrobrym miało duże znaczenie i było świadectwem szerszych planów Ottona III. Wymiana darów, do jakiej doszło, była wyrazem docenienia przez cesarza samego Bolesława.

W podziemiach gnieźnieńskiej katedry znajduje się grobowiec bł. Radzima-Gaudentego – brata św. Wojciecha i pierwszego arcybiskupa gnieźnieńskiego.

Powołanie arcybiskupstwa

Arcybiskupstwo gnieźnieńskie jest najstarszym w Polsce. W 1136 roku na mocy bulli papieża Innocentego II potwierdzono zwierzchnictwo Gniezna nad pozostałymi biskupstwami polskimi, a na soborze w Konstancji (1414-1418) abp Mikołaj Trąba uzyskał zgodę na godność prymasa dla każdego kolejnego arcybiskupa gnieźnieńskiego. Pierwszym arcybiskupem zostaje Gaudenty, a jego następcą Hipolit sprawujący urząd do 1027 roku. Po nim godność tę piastuje Bossuta Stefan – prawdopodobnie przez rok. Okres aż do około 1076 roku sprawia sporo trudności w odtworzeniu dziejów archidiecezji. Mniej więcej w tym roku na tron arcybiskupim zasiada Bogumił (do 1092).

← Pomnik Bolesława Chrobrego przed gnieźnieńską bazyliką.

Wzgórze Lecha w Gnieźnie jest jednym z czterech polskich miejsc, któremu został przyznany w marcu 2007 roku Znak Dziedzictwa Europejskiego. Monumentalna i dostojna katedra gnieźnieńska – Mater ecclesiarum Poloniae, nazwana „matką wszystkich kościołów polskich”, ucieleśnia 1000 lat polskiej historii ściśle związanej z historią Europy i jej rozwojem.

← *Romańskie grobowce dostojników kościelnych w podziemiach katedry gnieźnieńskiej.*

Moneta GNEZDVN CIVITAS

Moneta podkreślająca nazwę Gniezno – nie ma innej monety Piastów z nazwą miasta-grodu.

To najstarsza moneta z nazwą konkretnej miejscowości. Jej wybite przypisywane jest Bolesławowi Chrobremu. Na awersie widnieje portret władcy. Jest to nawiązanie do zachodnioeuropejskich wzorców „monet władców”, jakie rozpowszechniają się na obszarze od Anglii poprzez Skandynawię. Bez wątpienia wybite tej monety wzmacnia i podkreśla autorytet władcy, a dodanie nazwy Gniezno – znaczenie tego grodu! Istnieje też moneta z nazwą Mogilna, ale jest bardziej dyskusyjna – niektórzy łączą ją z Czechami.

Moneta GNEZDVN CIVITAS należy do denarów. Nazwa wywodzi się ze starożytnego Rzymu. W Europie denary pojawiły się wraz z reformą monetarną Karola Wielkiego. „Gnieźnieński” denar ma średnicę 18,5 mm i waży 1,66 g. We wczesnym średniowieczu z jednej uncji srebra (około 240 g) można było wybić około 220-230 monet.

Stynny denar z legendą
GNEZDVN CIVITAS.
Awers z wizerunkiem
władcy.
Zbiory MPPP
w Gnieźnie.

Denar
GNEZDVN
CIVITAS. Rewers.
Zbiory MPPP w Gnieźnie.

Kościane okładziny skrzyneczki na relikwie,
ozdobione motywem falistej plecionki.
XI w. Zbiory MPP na Lednicy.

Wyprawa Brzetysława księcia czeskiego

Na rok 1038 przypada wywiezienie szczątków św. Wojciecha z Gniezna – mamy do czynienia z „walką” o relikwie. Powszechnie uważa się, że celem wyprawy czeskiego księcia Brzetysława miało być jedynie zdobycie – wykradzenie szczątków św. Wojciecha. Zapewne był to zasadniczy powód! Ale też była to próba podporządkowania (zdobycia) całego piastowskiego terytorium – dlatego zniszczono podczas najazdu szereg grodów, a przede wszystkim Gniezno – najważniejsze miejsce w państwie. Właśnie zdobycie „głowy” głównego – naczelnego grodu dawało zwycięstwo najeźdźcy.

Brzetysław I urodził się około 1002 roku, a zmarł w 1055 roku. Pochodził z rodu Przemyślidów. Relikwie św. Wojciecha były dla Czechów gwarantem uzyskania arcybiskupstwa. Praga wciąż była tylko biskupstwem zależnym od Moguncji.

Czeski kronikarz Kosmas notuje, iż 23 sierpnia 1039 roku w uroczystej procesji wniesiono szczątki Wojciecha do katedry praskiej. Oprócz relikwii w procesji niesiono kościelne kosztowności wywiezione z Gniezna – złoty krucyfiks, trzy złote płyty ottarzone, sto wozów z dzwonami i innymi skarbami. Niedowierzając nieco kronikarzowi, przyznać trzeba, iż nasze najcenniejsze narodowe pamiątki zniknęły w tym czasie. Być może za sprawą czeskiego księcia Brzetysława.

← Zatopiona łódź i pozostałości spalonych w 1038 r. mostów. Wszystko wydobyte z wód Jeziora Lednickiego, zakonserwowane i wyeksponowane w MPP na Lednicy.

Bogato inkrustowane srebrem i miedzią strzemię odnalezione na Ostrowie Lednickim. Możliwe, że trafiło tam wraz z wojskami Brzetysława Czeskiego. X-XI w. Zbiory MPP na Lednicy.

Koronacje

W archikatedrze gnieźnieńskiej odbyła się pierwsza koronacja królewska. A później jeszcze czterokrotnie arcybiskupi gnieźnieńscy nakładali korony władcom.

Właśnie w archikatedrze gnieźnieńskiej doszło do koronacji:

Bolesław Chrobry – 18 kwietnia (?) 1025 r.

[abp Hipolit]

Mieszko II – 25 grudnia (?) 1025 r.

[abp Hipolit]

Bolesław II Śmiały – 25 grudnia 1076 r.

[abp Piotr]

Przemysł II – 26 czerwca 1295 r.

[abp Jakub Świnka]

Wacław II – sierpień 1300 r.

[abp Jakub Świnka]

Dwie pierwsze koronacje to naturalna kolej losu – nie gdzie indziej jak w archikatedrze dokonuje się koronacji władców! Na uwagę zasługuje koronacja Bolesława Śmiałego dokonana właśnie w Gnieźnie, a szczególnie Przemysła II, który dążył do

*Insignia koronacyjne Kazimierza Wielkiego.
Zbiory MPPP w Gnieźnie.*

*Portret Mieszka II. Jeden z obrazów
autorstwa krakowskiego artysty Zbigniewa
Sataja, składający się na eksponowany
w kruchcie południowej katedry poczet
władców koronowanych w Gnieźnie.*

zjednoczenia ziem piastowskich i odnowienia królestwa. A do rangi symbolu (podkreślenie znaczenia archikatedry gnieźnieńskiej, ale też usankcjonowanie własnej koronacji) urasta koronacja Wacława II.

To Anonim zwany Gallem opisuje jak podczas pobytu w Gnieźnie Otton III zdjęt swój diadem i zakładając na głowę Bolesława, miał powiedzieć, iż tak zacnego władcę na tron posadzić należy i koroną uwieńczyć. Jednak nie ma żadnych śladów, aby podobnego aktu w roku 1000 dokonał arcybiskup. Otto III podarował Bolesławowi włóczęnię św. Maurycego, a także gwóźdź z Krzyża Pańskiego. Dziś włóczęnia przechowywana jest w skarbcu katedry wawelskiej. Niestety nic nie wiemy o insygniach królewskich, o koronie jaką nałożono na głowę Bolesława i Mieszka II. Jedyne co możemy powiedzieć to, iż insygnia wywiezione zostały do Niemiec, gdzie zaginęły. Nowe insygnia (korona, berto, miecz) koronacyjne wykonane dla Bolesława Śmiałego i je wykorzystywano podczas koronacji Przemysła II i Wacława II. Niestety i te insygnia przepadły. Wywiezione w 1303 roku do Pragi zniknęły...

Relikty romańskiej bazyliki w podziemiach katedry gnieźnieńskiej. W jej murach koronowani byli Bolesław Śmiały, Przemysław II i Wacław Czeski. Po widocznej na ostatniej fotografii posadzce z 2. poł. XII w. stąpali zapewne ostatni dwaj wymienieni.

Diecezja

W burzliwych dziejach administracji kościelnej mieliśmy do czynienia z diecezją warszawsko-gnieźnieńską. Było to nawiązanie do tradycji i historii poprzez połączenie dwóch stolic, dziś już nieaktualne!

Współczesna stolica pragnie nawiązać do tradycji i łączy unię personalną „pierwszą” i aktualną stolicę. W latach 1821-1946 metropolia gnieźnieńska powiązana była unię personalną z metropolią poznańską. W latach 1946-1992 metropolia gnieźnieńska powiązana była unię personalną z metropolią warszawską. Unię rozwiązano w 1992 roku, a prymasem został kard. Józef Glemp, a 19 grudnia 2009 roku nowym prymasem zostaje abp Henryk Muszyński, a po nim w dniu 8 maja 2010 roku nominację odebrał abp Józef Kowalczyk.

W podziemiach katedry gnieźnieńskiej znajduje się nekropolia prymasów Polski.

Płyta nagrobna abpa Zbigniewa Oleśnickiego – dzieło mistrza Wita Stwosza. Katedra gnieźnieńska. Koniec XV w.

Ingres prymasa Polski

Prymas Polski rozpoczął swoje urzędowanie od „przejścia” z Trzemeszna do Gniezna! Zgodnie z tradycją w Trzemesznie miało się znaleźć ciało św. Wojciecha, nim na zawsze spoczęło w Gnieźnie. Przypomnienie tej tradycji podczas obejmowania sakry prymasowskiej wiązało się z przybyciem do Trzemeszna, aby następnie odbyć swoistą pielgrzymkę do archikatedry gnieźnieńskiej. Przypomniat o tym ks. kard. August Hlond, a także ks. kard. Stefan Wyszyński.

Podczas swojego ingresu abp Józef Kowalczyk również nawiązał do tradycji, m.in. wykorzystując historyczne przedmioty. Ubrany był w XVIII-wieczny ornat, miał XIX-wieczny pektorat, oraz XIII-wieczny pierścień należący do abpa Jakuba Świnki.

*Uroczystości ingresu abpa Józefa Kowalczyka
w katedrze gnieźnieńskiej.*

INFO

➤ INFORMACJA TURYSTYCZNA

Biuro Przewodników Katedralnych w Bazylice Prymasowskiej w Gnieźnie

ul. Kanclerza Jana Łaskiego 11, 62-200 Gniezno
(biuro w kruchcie północnej katedry)
M: +48 602 708 231, T/F: 61 424 13 89

Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej Organizacja Turystyczna Szlak Piastowski

ul. Rynek 14, 62-200 Gniezno
T/F: 61 428 41 00
www.szlakpiastowski.com.pl

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK) Oddział „Ziemi Gnieźnieńskiej”

ul. Kanclerza Jana Łaskiego 10, 62-200 Gniezno
T/F: 61 426 36 60

➤ MUZEA

Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej

ul. Kolegiaty 2, 62-200 Gniezno
T: 61 426 37 78
www.muzeumag.com

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Dzieskanowice 32, 62-261 Lednogóra
T: 61 427 50 10, F: 61 427 50 20
www.lednicamuzeum.pl

Muzeum Początków Państwa Polskiego

ul. Kostrzewskiego 1, 62-200 Gniezno
T: 61 426 46 41, T/F: 61 426 48 41
www.mppp.pl

Wielkopolski Park Etnograficzny w Dziekanowicach

Dzieskanowice 23, 62-261 Lednogóra
T: 61 427 50 40, F: 61 427 50 20
www.lednicamuzeum.pl

➤ KULTURA

Centrum Kultury eSteDe „Scena To Dziwna”

ul. Roosevelta 42, 62-200 Gniezno
T: 61 424 07 72, F: 61 428 18 97
www.scenatodziwna.eu

Grupa Widowisk Historycznych

„COMES” – Maciej Kuźniewski
ul. Cienista 41, 62-200 Gniezno
T: 61 425 68 88, M: +48 604 369 928

Miejski Ośrodek Kultury (MOK)

ul. Łubieńskiego 4, 62-200 Gniezno
T: 61 426 46 30, F: 61 426 35 23
www.mok.gniezno.pl

✓ WYDAWCA

Starostwo Powiatowe w Gnieźnie

ul. Jana Pawła II 9/10, 62-200 Gniezno
T: 61 426 17 68, F: 61 426 17 68
E: promocja@powiat-gniezno.pl

Partner projektu

Tekst: Jacek Wrzesiński

Zdjęcia: archiwum Starostwa Powiatowego w Gnieźnie, Jarosław Gryguć, Mariola Józwickowska, Teresa Krzysztofiak, Jacek Wrzesiński

Projekt graficzny serii: Jarosław Gryguć

Skład: Wydawnictwo Popularnonaukowe PLINTA

Powiat Gniezno
tu powstała Polska

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
WIELKOPOLSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Folder współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, działanie 6.1 Turystyka, schemat II. Zadanie zostało zrealizowane w ramach projektu pn. „Tu powstała Polska – promocja kulturowego produktu turystycznego Powiatu Gnieźnieńskiego, wizerunkowego produktu Wielkopolski”.

www.powiat-gniezno.pl
www.tupowstalapolska.pl

ISBN 978-83-927119-2-6